

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Eduskunta on vuoden 1990 valtiopäivillä hyväksynyt arvo-osuusjärjestelmää koskevan lainsäädännön. Lainsäädäntö mahdollistaa siirtymisen järjestelmään, jossa luovutaan fyysisistä arvopapereista. Osakekirjat, joukkovelkakirjat ja muut vastaavat arvopaperit korvataan järjestelmään siirryttäessä merkinnöillä arvo-osuustileille, joita pidetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla.

Jokaisen lain osalta on säädetty, että sen voimaantulosta säädetään lailla. Tämä järjestely on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että hyväksytty lainsäädäntö luo ainoastaan järjestelmän oikeudelliset puitteet. Järjestelmän käyttöön ottaminen edellyttää sekä teknisiä että muita valmiuksia, joita on voitu kehittää vasta sen jälkeen, kun arvo-osuusjärjestelmän oikeudellisesta perustasta on saatu varmuus.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä sii-

hen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta, jonka mukaan arvo-osuusjärjestelmästä annettu lainsäädäntö tulisi voimaan 1 päivänä elokuuta 1991. Samalla ehdotetaan säädettäväksi eräistä voimaantuloon liittyvistä seikoista, erityisesti julkisoikeudellisen arvo-osuusyhdistyksen perustamistoimenpiteistä. Myös ehdotetaan säädettäväksi niistä järjestelmän valvontaan liittyvistä kysymyksistä, joista ei lainsäädäntöteknisistä syistä voitu vuoden 1990 valtiopäivillä säätää. Valvontaan liittyvistä kysymyksistä ehdotetaan otettavaksi säännöksiä arvo-osuusjärjestelmästä annettuun lakiin ja pankkitarkastusvirastosta annettuun lakiin. Leimaverolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, millä määrällä on varustettava arvo-osuusrekisterin pitämiseen oikeuttava toimilupapäätös.

Järjestelmän käyttöön ottamisen kannalta on tärkeätä, että lait tulevat voimaan mahdollisimman nopeasti.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Hallituksen esityksessä laiksi arvo-osuusjärjestelmäksi sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi (hall. es. 104/1990 v.p.) todettiin tarkoituksena olevan, että ehdotettujen säännösten voimaantulosta säädettäisiin erillisellä täytäntöönpanolailla. Samalla ilmoitettiin, että täytäntöönpanolakia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa niin pian kuin se on mahdol-

lista ottaen huomioon arvo-osuusjärjestelmän edellyttämän tietoteknisen suunnittelun aikana ratkaistavat keskeiset toiminnalliset kysymykset. Esityksessä mainittiin vielä tarkoituksena olevan, että samassa yhteydessä annettaisiin hallituksen esitys arvo-osuusjärjestelmästä johtuvista muutoksista pankkitarkastuslakiin ja leimaverolakiin.

Eduskunta on vastauksessaan hallituksen esitykseen edellyttänyt, että hallitus seuraa, ettei arvo-osuusrekisterin pitäminen loukkaa kilpailuneutraliteettia. Lisäksi eduskunta on edellyttänyt, että pankkitarkastusviraston valvonnan

järjestämisen kannalta tarpeelliset säännökset valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi annetaan hyvissä ajoin ennen järjestelmän käyttöönottoa.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetun lainsäädännön tarkoituksena on saattaa voimaan arvo-osuusjärjestelmästä annettu lainsäädäntö eduskunnan vastauksessa olevien kannanottojen mukaisesti täydennettynä. Hallitus katsoo, että edellä mainitussa hallituksen esityksessä tarkoitetut edellytykset voimaan saattamiselle ovat olemassa.

Esteenä tavanmukaiselle voimaansaattamismenettelylle nähtiin hallituksen esitystä annettaessa tulevien arvo-osuusrekistereiden pitäjien, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan sekä järjestelmän käyttöön ottamista valmistele- van yhdistyksen puutteellinen tekninen ja organisatorinen valmius. Hyväksytty lainsäädäntö on suunnitelmien mukaisesti mahdollistanut järjestelmän käyttöönoton vaatimien valmiuksien kohottamisen siten, että esteenä edelleen kehittämiseen on tällä hetkellä lähinnä toimeenpanoon liittyvän säännösten puuttuminen. Tämä säännöstö on voimaantulolainsäädännöstä riippuvainen useassa eri suhteessa.

Yhtäältä tarvitaan lainsäädäntöä, jotta järjestelmän yksityiskohtaista, lakia alemmanasteista sääntelyä voidaan antaa osapuolia sitovalla tavalla. Tämä edellyttää sekä valvo- van viranomaisen eli pankkitarkastusviraston aseman määrittelyä järjestelmän valvonnassa että julkisoikeudellisen yhdistyksen perustamista. Toisaalta tarvitaan lainsäädäntöä sääntel- mään järjestelmän käynnistysvaihetta tavalla, joka ottaa huomioon tähänastisessa suunnitel- lussa omaksutut ratkaisut.

1.2. Keinot

Ehdotettu laki arvo-osuusjärjestelmästä an- netun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta, jäljempänä voimaantulolaki, koskee viittä eri asiakokonaisuutta. Sen 1 §:ssä luetellaan ne lait, jotka vastikään vahvistetun lain mukaan on saatettava voimaan lailla. Lakiehdotuksen kahdessa seuraavassa pykäläs- sä säännellään julkisoikeudellisen arvo-osuus- yhdistyksen perustamistoimia. Yhdistyksen jä- senistön muodostavat arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain mukaan osakekeskusrekisteriä hoitava osuuskunta ja muut arvo-osuusrekiste- rin pitäjät. Näille ei kuitenkaan voida myöntää

toimilupaa ilman yhdistyksen myötävaikutusta. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että yhdistykselle kuuluva toimivalta ennen sen perustavaa kokousta uskottaisiin väliaikaiselle hoitokunnalle. Julkisoikeudellisen yhdistyksen perustaminen tapahtuisi muuntamalla hoito- kunta arvo-osuusyhdistykseksi. Kolmantena asiakokonaisuutena säädettäisiin laissa edelly- tyksistä kirjausten tekemiselle. Pääperiaatteena on tällöin, että koko sen ympäristön, jossa kirjauksia tehdään, on oltava toiminnassa ja viranomaisten valvonnassa. Koska laissa sään- nellyn kaupintatilin mielekäs ja turvallinen käyttöönotto edellyttää lisäsääntelyä, joka taas kytkeytyy selvitysmenettelystä annettavaan lainsäädäntöön, ehdotetaan neljäntenä asia- kohtana säädettäväksi, että kaupintatiliä saa vain rajoitetusti käyttää, kunnes on annettu tarkempia säännöksiä sen käyttämisestä. Kysy- myksessä on siten lain voimaantulon siirtämi- nen erältä vähäisiltä osin tulevaisuuteen. Vii- denneksi ehdotetaan lakiin otettavaksi siirty- mävaihetta koskeva selventävä säännös kir- jauksen vaikutuksesta panttioikeuden, ulosmit- tauksen ja turvaamistoimenpiteiden sisältöön.

Valvontaa koskevat säännökset sisältyvät paitsi edellä mainittuun voimaantulolakiin eri- tyisesti lakiin arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Muutoksella liitettäisiin lakiin säännökset, jotka selvittäisivät arvo- osuusyhdistyksen ja pankkitarkastusviraston välistä työnjakoa järjestelmän toimivuuden ja luotettavuuden valvonnassa.

Pankkitarkastusvirastosta annettua lakia on tarpeen muuttaa siten, että arvo-osuusyhdistys, osakekeskusrekisteriä hoitava osuuskunta ja muut arvo-osuusrekisterin pitäjät kuin Suomen valtio ja Suomen Pankki saatetaan viraston valvonnan kohteiksi. Tällöin pankkitarkastus- virastolla on käytettävissään kaikki muussa valvontatoiminnassaan käytettävissä olevat kei- not valvonnan suorittamiseen ja epäkohtiin puuttumiseen. Tätä muutosta ei lainsäädäntö- teknisistä syistä voitu tehdä lainsäädännön ensimmäisessä vaiheessa, koska kysymyksessä oleva laki tuolloin oli eduskunnan käsiteltävä- nä.

Ehdotettu voimaantulolainsäädäntö on tällä hetkellä tarvittavaa vähimmäislainsäädäntöä. Vaikka jo nyt on nähtävissä tarve kehittää sääntelyä tietyiltä osin, joista edellä mainittiin kaupintatiliä koskeva sääntely, on erityisen tärkeää saattaa se perusnormisto voimaan,

joka tekee mahdolliseksi ottaa järjestelmä käyttöön asteittain ja kehittää sitä edelleen laissa säädettyä organisaatiokaavaa noudattaen.

2. Nykyinen tila ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tila

Arvo-osuusjärjestelmän käyttöönotto edellyttää että lainsäädännölliset, tekniset ja organisatoriset valmiudet siirtymiseen arvopaperitomaan vaihdantaan ja rekisteröintiin ovat olemassa. Koska tämän esityksen tarkoituksena on saattaa lainsäädäntö järjestelmän käyttöönoton edellyttämään tilaan, keskitytään seuraavassa lähinnä järjestelmän osapuolten tämänhetkisiin teknisiin ja organisatorisiin valmiuksiin.

Arvo-osuuslainsäädännössä on annettu julkisoikeudelliselle arvo-osuusyhdistykselle keskeinen asema järjestelmässä. Yhdistyksen tehtävänä on ennen kaikkea huolehtia siitä, että järjestelmä toimii turvallisesti ja tehokkaasti. Sen asema keskeisenä koordinaattorina on huomattava. Laissa edellytetään, että yhdistys vahvistaa erilaiset arvo-osuustoimintaan liittyvät säännöt ja menettelytavat.

Kuten hallituksen esityksessä arvo-osuuslainsäädännöksi (s. 24) on selostettu, ovat arvo-osuusjärjestelmän keskeiset tahot 31 päivänä tammikuuta 1990 perustaneet aatteellisen yhdistyksen, Arvo-osuusyhdistys ry:n, valmistelemaan ja ennakoimaan lakisääteisen yhdistyksen toimintaa sekä myötävaikuttamaan papeittoman järjestelmän käyttöönottoon niin, että lainsäädännön tullessa voimaan julkisoikeudellinen arvo-osuusyhdistys voisi täyttää sille määrätty tehtävät. Yhdistyksen perustajia ja jäseniä ovat Osuuspankkien Keskusliitto r.y., Pankkiiiriliikkeiden Yhdistys r.y., Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunta, Suomen Pankkiyhdistys r.y. ja Suomen Säästöpankkiliitto r.y. Yhdistys on organisaatioltaan pyritty luomaan mahdollisimman yhdenmukaiseksi tulevan yhdistyksen kanssa. Sen hallituksen ovat muodostaneet osakekeskusrekisteriä vastaisuudessa hoitavan osuuskunnan nimeämät neljä jäsentä sekä tulevia kaupallisia arvo-osuusrekistereitä edustavat neljä jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana ovat toimineet jäsenistä riippumattomat henkilöt.

Yhdistyksen piirissä on toiminut useita työ-

ryhmiä, jotka ovat käsitelleet muun muassa arvo-osuusyhdistyksen tehtäviä ja järjestelmään liittyvien käytännön ongelmien ratkaisemista. Yhdistyksen hallitus on tehnyt eräitä kiireellisiä järjestelmän suunnittelun vaatimia ratkaisuja, esimerkiksi yksilöintitunnuksia koskevan periaateratkaisun. Yhdistyksessä on selvitetty järjestelmän toiminnassa tarvittavaa ohjeistusta ja muuta norminantoa sekä valmisteltu luonnoksia arvo-osuusyhdistyksen säännöiksi. Toiminta on perustunut arvo-osuusjärjestelmää koskevan hallituksen esityksen perusteluissa olevaan oletamaan, että yhdistys voimaannpanoilla nimetään väliaikaiseksi hoitokunnaksi ja lain tultua voimaan muutetaan lain edellytykset täyttäväksi julkisoikeudelliseksi yhdistykseksi. Näin ollen ne nykyiset jäsenet, jotka eivät täytä lain jäsenyydelle asettamia vaatimuksia, ovat varautuneet eroamaan yhdistyksestä sen muuttuessa julkisoikeudelliseksi. Yhdistyksen palveluksessa on hoitokuntavaiheeseen siirryttäessä sekä oikeudellista asiantuntemusta omaavaa että automaattiseen tietojenkäsittelyyn perehtynyttä henkilökuntaa.

Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunta on perustettu kesällä 1989 kaikkiaan 129 pörssi- ja sopimusmarkkinayhtiön toimesta. Osuuskunnan tarkoituksena on mahdollisimman pian hakea sääntöjensä vahvistamista voidakseen toimia lain edellyttämänä osakekeskusrekisteriä hoitavana osuuskuntana. Lain mukaan osakekeskusrekisterissä pidettäisiin keskitetysti lain vaatimat omistajaluettelot eli erityisesti järjestelmään siirtyneiden osakeyhtiöiden osakkeenomistajaluettelot. Tämän lisäksi on laissa annettu osuuskunnalle velvollisuus pitää arvo-osuusrekisteriä niille, jotka eivät halua käyttää kaupallisten rekisterien palveluksia. Osuuskunnassa on tehty sen perustamisesta lähtien huomattavaa suunnittelu- ja kehitystyötä ja tarkoituksena on ollut tehdä mahdolliseksi liittää ensimmäiset osakkeet arvo-osuusjärjestelmään toukokuussa 1992. Tällä hetkellä osuuskunnan itselleen asettama aikataulu näyttää toteutuvan. Osuuskunnan palveluksessa on henkilöstöä, joilla on sekä teknistä, oikeudellista että hallinnollista asiantuntemusta.

Kevään 1991 aikana ovat eräät yhtiöt varautuneet siirtymiseen arvo-osuusjärjestelmään tekemällä sen edellyttämät päätökset yhtiökokouksessaan.

Pisimmällä arvo-osuusjärjestelmään siirtymisessä ovat tällä hetkellä Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n toimintaympäristössä toimi-

vat tahot. Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy perustettiin kesäkuussa 1989. Sen osakkaina ovat Suomen Pankki, valtiokonttori sekä niin sanotut Helibor-pankit. Yli puolet osakekanasta on Suomen Pankin omistuksessa. Yhtiö toimii yhtäältä selvitysyhteisönä, toisaalta sen järjestelmässä olevien arvopapereiden eli rahamarkkinainstrumenttien keskitettynä arvo-osuusympäristönä. Siten tähän järjestelmään siirretään aloitusvaiheessa vain velkakirjoihin perustuvia arvo-osuuksia. Tarkoitus on, että yhtiön järjestelmä siirtyisi arvo-osuuspohjaiseksi syyskuun alusta 1991.

Myös viranomaiset ovat valmistauneet arvo-osuusjärjestelmän käyttöönottoon. Valtiovarainministeriön asema järjestelmässä korostuu vasta toimilupahakemusten käsittelyvaiheessa sekä lain edellyttämien sääntöjen vahvistusmenettelyssä. Pankkitarkastusvirasto on kiinteästi seurannut järjestelmän kehittämishankkeita ja toiminnassaan ennakoivut tulevaa siirtymistä järjestelmään. Ohje arvo-osuusrekisterin toimiluvan hakijoille on annettu jo 19 päivänä huhtikuuta 1991.

Valtiovalta muutoin laissa edellytetyt toimenpiteet ovat lähinnä hallinnollisia. Erityisiä tehtäviä ovat toimilupa-asioiden ja sääntöjen vahvistamisen ohella hoitokuntamääräyksen antaminen, julkisoikeudellisen arvo-osuusyhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimeäminen sekä oikaisulautakunnan asettaminen.

2.2. Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti maaliskuussa 1991 suppean virkamiestyöryhmän valmistelemaan arvo-osuusjärjestelmää koskevaa voimaannolainsäädäntöä. Työryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö. Työryhmä kuuli valmistelun aikana pankkitarkastusviraston, Arvo-osuusyhdistys r.y:n, Suomen Osakekeskusrekisteri Osuuskunnan, Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy:n, Arvopaperienvälittäjien Yhdistys r.y:n sekä Pankkiiriliikkeiden yhdistys r.y:n edustajia. Työryhmä perehtyi työssään Arvo-osuusyhdistys r.y:n työryhmän laatimaan selvitykseen voimaannonvaiheeseen liittyvistä kysymyksistä.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Arvo-osuusjärjestelmän valvonta kuuluu lain

mukaan pankkitarkastusvirastolle. Tehtävä on virastolle uusi ja vaatii sen vuoksi lisäresursseja. Pankkitarkastusvirastossa on arvioitu lisähenkilöstön määrän olevan vähintään 2 henkilöä. Pankkitarkastusviraston arvopaperimarkkinaosastolle on 1 päivänä toukokuuta 1991 otettu kaksi päätoimisesti arvo-osuusjärjestelmään liittyviin valvontatehtäviin keskittyvää henkilöä. Lopullinen lisäresurssien tarve riippuu järjestelmän teknisistä ratkaisuista ja arvo-osuusrekisterien määrästä. Lisäksi virasto tarvitsee valvontaan välttämätöntä laitteistoa. Nyt ehdotetun pankkitarkastusvirastoa koskevan lain muutoksen nojalla on kuitenkin valvonasta aiheutuvat kulut katettava maksuilla, jotka kerätään valvottavilta valvontatyön aiheuttamassa suhteessa. Siten lopullisia, valtiolle aiheutuvia kustannuksia ei valvonnasta aiheudu.

Kansantaloudellisesti siirtyminen paperittoomaan vaihdantaan vähentää huomattavasti osake- ja velkainstrumenttien käsittelystä aiheutuvia kustannuksia. Siirtymävaiheessa tarvitaan tosin huomattava työpanos, joka järjestelmään liittyvän yhtiön osalta on verrattavissa osakekirjojen vaihtamiseen. On kuitenkin huomattava, että työmäärän lisäys on kertaluonteinen. Siirron jälkeen osinkojen maksun ja uusmerkinnän toteuttaminen on huomattavasti edullisempaa kuin nykyään. On arvioitu, että järjestelmän perustamisvaiheen ja siirtymävaiheen kustannukset tulevat katetuiksi muutama vuoden sisällä.

Leimaverolakiin ehdotettu muutos merkitsee valtiolle leimaverona saatavien tulojen vähäistä lisäystä.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Arvo-osuusjärjestelmän käyttöön ottaminen kaikilta osiltaan on jatkuva ja useita vuosia kestävä hanke. Myös säädöstöä on järjestelmän kehittymisen myötä täydennettävä. Tässä vaiheessa ei ole mahdollista antaa kaikkia vastaisuudessa tarpeellisia säännöksiä. Liian yksityiskohtainen sääntely saattaisi ohjata kehitystä epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin. On tärkeää, että siirtymävaihetta seurataan ja että laintasoista säännöstöäkin kehitetään vaihdantaa koskevan normiston selkiintyessä.

Valtiovarainministeriö on syksyllä 1990 asettanut työryhmän valmistelemaan selvitystoi-

mintaa koskevaa lainsäädäntöä. Kirjaamisjärjestelmänä arvo-osuusjärjestelmä on läheisessä yhteydessä selvitystoiminnassa omaksuttaviin ratkaisuihin. Tämän vuoksi on ilmeistä, että muun muassa kaupintatiliä koskevaa sääntelyä tulee kehittää lakiin perustuvan selvitysjärjestelmän käyttöönnoton yhteydessä, jotta paperitomasta järjestelmästä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty. Arvo-osuustileistä annetun lain 16 § on herättänyt kysymyksen siitä, saako luovutuksensaajan käyttämä arvopaperivälittäjä kirjata vastaanottamansa arvo-osuuden kaupintatililleen ennen sen siirtämistä ostajalle. Hallitus katsoo, että säännös hallituksen esityksessä olevine perusteluineen riittävän yksiselitteisesti antaa tähän mahdollisuuden, eikä katso aiheelliseksi tässä vaiheessa ryhtyä selvittäviin lainsäädäntötoimiin. Sitävastoin hallitus katsoo aiheelliseksi selvitystoimintaa koskevan lainsäädännön yhteydessä harkita kaupintatilin käytön laajentamista kuhunkin käyttöympäristöön paremmin soveltuvalla tavalla. Kaupintatiliä olisi säännellyssä selvitysympäristössä voitava käyttää myös siirtotilinä nimenomaisesta myyntiaikomuksesta erillään. Lisäksi myös muilla markkinaosapuolilla kuin arvopaperivälittäjillä pitäisi tulevaisuudessa olla mahdollisuus kaupintatilien käyttöön, esimerkiksi valtiolla ja Suomen Pankilla.

Arvopaperimarkkinoita koskeva sääntely on

tarkastelun kohteena. Oikeusministeriön asettaman arvopaperimarkkinatoimikunnan mietintö on odotettavissa vuoden 1991 lopussa. Siitä seuraava lainsäädäntö ja alemmanasteinen normisto saattaa vaikuttaa kaupankäyntinettelyihin tavalla, joka heijastuu myös arvo-osuusjärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön.

Arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 16 §:n mukaan arvo-osuusyhdistys toimii kansallisena arvopaperikeskuksena suhteessa ulkomaihin. Vaikka tätä koskeva säännöstö on ajateltu annettavaksi asetustasolla, saattaa kansainvälinen kehitys aiheuttaa muutostarpeita myös lain tasolla. Tätä toimintaa koskeva selvitystyö on meneillään ja vielä on ennen aikaista säännellä tätä yhdistyksen toiminnan osa-aluetta.

Kuten edellä on todettu, osakkeiden liittäminen arvo-osuusjärjestelmään alkaa tämänhetkisten suunnitelmien mukaan keväällä 1992. Siinä vaiheessa fyysiset osakekirjat muunnetaan arvo-osuusmerkinnöiksi, mikä samalla merkitsee liikkeessä olevien osakekirjojen keräämistä. Tähän liittyviä käytännön ongelmia selvitetään parhaillaan. Osakkeiden tarkoituksenmukainen ja turvallisuusnäkökohdat täyttävä liittäminen järjestelmään saattaa vaatia säädöspohjankin täydentämistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta

1 §. Ehdotetun lain 1 §:ssä luetellaan arvo-osuusjärjestelmää koskevat lait, jotka on vahvistettu, mutta joissa voimaantulo on tehty riippuvaksi erillisestä laista. Voimaantuloajankohdaksi ehdotetaan 1 päivää elokuuta 1991. Eduskuntakäsittelyn aikataulusta johtuen päivämäärää voidaan joko aikaistaa taikka myöhentää. Tarkoitus kuitenkin on, että lait tulisivat voimaan mahdollisimman nopeasti eduskunnan hyväksyttyä esityksen.

2 §. Pykälä sisältää säännökset väliaikaisesta

hoitokunnasta. Koska arvo-osuusyhdistyksen jäseninä lain mukaan ovat toimiluvan saaneet arvo-osuusrekisterien pitäjät ja osakekeskusrekisteriä hoitava osuuskunta, on tarpeen säätää väliaikaisesta hoitokunnasta, joka jo ennen yhdistyksen perustamista ja toimilupien myöntämistä käyttää yhdistykselle kuuluvaa toimivaltaa antaen muun muassa lausunnon toimiluvan hakijoista sekä ohjeita järjestelmään liittymisestä. Pykälän mukaan määräyksen antaa valtiovarainministeriö.

Tarkoitus on, että Arvo-osuusyhdistys r.y.:lle annetaan pykälässä tarkoitettu määräys, koska yhdistys on perustettu nimenomaan tätä tarkoitusta varten. Laissa ei kuitenkaan mainita yhdistystä nimeltä, koska halutaan turvata valtiolle mahdollisuus osoittaa muukin yhteisö

väliaikaiseksi hoitokunnaksi, jos mainittu yhdistys jostain syystä ei suoriutuisi tehtävistään lain edellyttämällä tavalla. Hoitokuntamääräys annetaan hakemuksesta, koska lailla ei ole syytä pakottaa yksityisoikeudellista oikeushenkilöä julkisoikeudelliseen vastuuseen ja pakolliseen muuntumiseen. Lainkohdasta selviää, että hoitokunnalla on sama toimivalta kuin yhdistyksellä. Koska julkisoikeudellinen arvo-osuusyhdistys perustetaan muuntamalla hoitokunta toimiva yhteisö arvo-osuusyhdistykseksi, ovat hoitokuntavaiheessa tehdyt päätökset ilman eri säännöstä voimassa muuntumisen jälkeen. Arvo-osuusyhdistyksellä on tietenkin myöhemmin oikeus muuttaa ja täydentää tehtyjä päätöksiä.

Pykälän 2 momentissa luetellaan hoitokunnan tärkeimmät tehtävät. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan hoitokunnan on ryhdyttävä kaikkiin niihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen hoitokunnan toiminta-aikana. Pykälän 3 momentin mukaan hoitokuntaan sovelletaan, mitä julkisoikeudellisen yhdistyksen toiminnasta ja valvonnasta säädetään. Koska yhdistys hoitokuntavaiheessa on rekisteröity aatteellinen yhdistys, sovelletaan sen sisäiseen toimintaan yhdistyslain säännöksiä ja sen sääntöjä, vaikka arvo-osuusyhdistyksestä tästä poikkeavalla tavalla säädetäisiin.

Pykälän 4 momentissa on valtiovarainministeriölle annettu mahdollisuus peruuttaa hoitokuntamääräys, jos perustamistoimia ei suoriteta lain edellyttämällä tavalla. Tällöin voidaan valtion toimesta perustaa yhteisö, joka hoitaa hoitokunnalle kuuluvat tehtävät.

3 §. Pykälään on koottu säännökset arvo-osuusyhdistyksen perustamisesta. Sen 1 momentissa todetaan perustamisen tapahtuvan muuntamismenettelyllä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään menettelystä, jolla arvo-osuusyhdistyksen valtuutetut kutsutaan koolle. Kutsumisen perustavaan kokoukseen hoitaa hoitokunta. Jotta kokous ajoittuisi siten, että perustavasta kokouksesta tulisi perustamisajankohtaan ja käyttöön otettavaan järjestelmään nähden jäsenistöä riittävästi edustava, on lainkohdassa asetettu ehtoja kokoon kutsumiselle. Koska valtuutetuista puolet edustaa osakekeskusrekisteriä hoitavaa osuuskuntaa, edellytetään myös, että osuuskunnan yhteisöoikeudelliset säännöt on vahvistettu. Toiminnalliset säännöt voidaan vahvistaa myöhemminkin. Valtiovarainministeriölle on annettu velvollisuus määrätä aika, jonka ku-

luessa kokous on kutsuttava koolle, sen turvaamiseksi, ettei kokouskutsua jostain syystä tarpeettomasti lykätä. Hoitokunnan velvollisuus hakea lupaa valtuutettujen kutsumiseksi koolle seuraa yleisestä huolellisuusvelvollisuudesta, jonka rikkomisen sanktiona voidaan käyttää hoitokuntamääräyksen peruuttamista.

Pykälän 3 momentissa säädetään valtuutettujen ensimmäisessä kokouksessa päätettävistä asioista. Luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi ja kokouksessa voidaan siten päättää muitakin muuntamiseen liittyvistä seikoista.

Muuntumisajankohdasta säädetään 4 momentissa. Kysymyksessä on yleisseuraanto lain perusteella. Aatteellinen yhdistys on ilmoituksesta poistettava yhdistysrekisteristä. Yhdistysten luonteen vuoksi ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää erityisestä velkojen suojaksi tarkoitusta menettelystä. Yhdistyksen velat siirtyvät arvo-osuusyhdistykselle, joka yhdessä jäsenistön kanssa vastaa niistä laissa säädetyn perusteen.

4 §. Pykälässä säädetään siitä, milloin arvo-osuusjärjestelmän kirjaamisjärjestelmään saadaan siirtyä. Kirjauksia saadaan lainkohdan mukaan tehdä vasta silloin, kun se osa järjestelmästä, joka otetaan käyttöön, on kaikilta osin toimintavalmiudessa. Siten lainkohdassa ei edellytetä, että osakkeisiin liittyvät ohjeet olisi annettu ennen kuin velkainstrumentteja liitetään järjestelmään. Toisaalta edellytetään, että koko järjestelmälle yhteiset toiminnot, kuten oikaisulautakunta, ovat toiminnassa. Jotta eduskunnan edellä manitussa vastauksessa edellytetty kilpailuneutraliteetti turvataisiin, ehdotetaan säädettäväksi, että siihen järjestelmään, jossa kirjauksia tehdään, on liitetty sen toimivuuden kannalta riittävä määrä arvo-osuusrekistereitä. Tämä säännös koskee sekä ensimmäisiä järjestelmään liitettäviä arvo-osuuksia että myöhemmin käyttöön otettavia järjestelmän osia. Niinpä edellytetään, että liitettäessä pörssiyhtiön osakkeita järjestelmään yleisön kannalta riittävä määrä arvo-osuusrekistereitä on valmiustilassa. Laissa ei ole pyrittyään määrittelemään tarvittavaa lukumäärä arvo-osuusrekistereitä, koska järjestelmän teknisestä kehittämisestä johtuen saattaa yhdenkin rekisterin liittäminen keskitetyssä järjestelmässä olla riittävää. Järjestelmän käyttöönotto edellyttää tietenkin myös, että lain edellyttämää valvontaa voidaan alun alkaen tehokkaasti suorittaa.

Pykälän 2 momentissa asetetaan lisäedelly-

tyksiä osakekeskusrekisterin käyttöönnotolle. Edellytyksenä on tällöin sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, että osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan toiminnalliset säännöt on vahvistettu. Sääntöjen vahvistaminen kuuluu arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 19 §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriölle.

Pykälässä ei säädetä kirjausten tekemisen aloittamista luvanvaraiseksi, vaan tämän säännöksen noudattamisen valvonta on osa koko järjestelmän valvontaa. Sanktiona säännöksen rikkomiselle saattaa siten viime kädessä olla esimerkiksi arvo-osuusrekisterinpitäjän toimiluvan peruuttaminen.

5 §. Kuten edellä yleisperustelujen kohdassa 4 on todettu, kaupintatilisäännösten hyödyntäminen edellyttää toimivaa, säänneltyä selvitystoimintaa. Koska selvitystoimintaa koskeva lainsäädäntö tällä hetkellä on vasta valmisteltavana, voisi kaupintatiliä koskevan lainkohdan soveltaminen johtaa menettelyihin, joita ei voida pitää oikeusvarmuuden kannalta tyydyttävänä. Uhkana oikeusvarmuudelle voidaan nähdä toisaalta myyntiaikeiden julkistuminen ennen kauppaa, mistä voisi seurata mahdollisuus markkinatiedon väärinkäyttöön. Suurimpana uhkana voidaan kuitenkin pitää mahdollisuutta erilaisin panttausjärjestelyin käyttää myytäväksi annettuja arvo-osuuksia vieraan velan vakuutena. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että kaupintatilille saadaan kirjata arvo-osuus vasta, kun sitä koskeva kauppa on tehty, kunnes asiasta säädetään tarkemmin. Tarkemmat säännökset voidaan antaa joko lain tasolla tai asetuksella.

6 §. Pykälä sisältää yhtäältä selvennyksen järjestelmän käyttöönoton valmistelussa heränneeseen tulkintaongelmaan ja toisaalta siirtymäsäännöksen, joka koskee yleispanttaussitoumusten kirjaamista liitettäessä pantattuja arvopapereita järjestelmään.

Lainkohdan 1 momentissa todetaan, että jos arvopaperi on pantattu, kun se muunnetaan arvo-osuudeksi, katsotaan alkuperäisen panttauksen olevan sellaisenaan voimassa, vaikka arvo-osuusjärjestelmän edellyttämä panttauksen kirjaaminen on tapahtunut panttioikeuden syntymisen jälkeen. Sääntö koskee vastaavasti muita arvo-osuustileistä annetun lain 6 §:n 1 momentissa mainittuja rajoituksia ja toimenpiteitä. Selvennys on tarpeellinen sen vuoksi, että arvo-osuusjärjestelmän mukaan muun muassa panttioikeuden esineoikeudelliset vaikutukset

on kytkeyty hetkeen, jolloin panttauksesta tehdään merkintä arvo-osuustilille. Pykälän tarkoitus on siten osoittaa, että pantatun arvopaperin siirtäminen arvo-osuusjärjestelmään ei sinänsä vaikuta alkuperäiseen, siirrettäessä voimassa olevaan panttioikeuteen. Arvo-osuusjärjestelmässä luovutustoimi korvaantuu merkinnällä, mutta siirtymävaiheessa oikeusvaikutukset lasketaan alkuperäisestä luovutushetkestä tai muusta oikeuden syntyhetkestä.

Pykälän 2 momentissa tehdään väliaikainen poikkeus arvo-osuustileistä annetun lain 6 §:n 2 momentin säännöksestä, jonka mukaan panttauksen kirjauksessa on mainittava sen saatavan määrä ja peruste, josta arvo-osuudet ovat panttina. Koska tällä hetkellä on erittäin tavallista, että arvo-osuuksiksi muunnettavat arvopaperit ovat yleispanttauksen kohteena, johtaisi edellä mainitun lainkohdan soveltaminen siirtymävaiheessa huomattaviin käytännön ongelmiin, jotka huomattavasti pitkittäisivät järjestelmän käyttöönottoa. Sen vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että yleispanttaukset voitaisiin siirtymävaiheessa kirjata arvo-osuusjärjestelmään kuitenkin siten, että yleispanttaukset olisi muunnettava yksilöidyiksi merkinnöiksi kolmen vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä. Poikkeussäännös koskee nimenomaan jo yleispantattuja asiakirjoja, eikä yleispanttauksen piiriin siten voimaantumisen jälkeen voi siirtää uusia arvo-osuuksia. Seuraamuksena merkinnän muuntamisen laiminlyömisestä olisi se, että laiminlyöntiin syyllistyneen arvo-osuusrekisterin todettaisiin rikkovan lakia, jolloin järjestelmän valvontaan ja toimiluvan edellytysten seurantaan säädetyt sanktiot tulisivat käytettäväksi. Koska pätemättömyysseuraus voisi yksittäistapauksissa johtaa sattumanvaraisiin oikeudenmenetyksiin, sitä ei ole ehdotettu laiminlyönnin seuraamukseksi.

1.2. Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

15 §. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi lähinnä valvontaan liittyvällä kolmella momentilla. Lisättäväksi ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin arvo-osuusyhdistykselle huolellisuusvelvollisuus, joka olisi varannon aineellinen kohde. Uudessa 3 momentissa säädettäisiin yhdistyksen jäsenen velvollisuudesta antaa yhdistykselle sen valvonnassaan tarvitsemat tiedot. Tietojensaantioikeus on rajoitettu yhtäältä

tietoihin, jotka ovat tarpeen yhdistyksen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi, ja toisaalta yhdistyksen yksilöimiin tietoihin. Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin yhdistykselle velvollisuus ilmoittaa pankkitarkastusvirastolle havaitsemistaan rikkomuksista, jollei rikkomuksiin syyllistynyt jäsen ole korjannut havaittua virhettä. Säännös selventää myös yhdistyksen valvonnan suhdetta pankkitarkastusviraston harjoittamaan valvontaan siten, että siitä ilmenee, ettei yhdistykselle ole katsottu aiheelliseksi antaa valvonnassa valtuuksia, jotka olisivat päällekkäisiä valvojan viranomaisen käyttämien keinojen kanssa.

1.3. Laki pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 ja 15 §:n muuttamisesta

1 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että myös arvo-osuusyhdistys, osakekeskusrekisteriä hoitava osuuskunta sekä toimiluvan saaneet arvo-osuusrekisterien pitäjät ovat pankkitarkastusviraston valvonnan alaisia. Tästä maininnasta johtuu edelleen, että virastolla on mainittuihin valvottaviin kaikki ne valtuudet ja oikeudet, mitä sillä on muihinkin valvottaviin. Valvottaviin eivät kuulu Suomen Pankki ja valtion ylläpitämät arvo-osuusrekisterit niiden erityisaseman vuoksi. Valvontaan liittyvien tietojen antaminen ja vastaavat kysymykset voidaan järjestää tyydyttävällä tavalla muilla keinoilla.

15 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valvontamaksun määräämisperuste arvo-osuusjärjestelmässä olisi arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskun-

nan ja arvo-osuusrekisterin pitäjän aiheuttaman valvontatyön laajuus.

1.4. Laki leimaverolain 10 §:n muuttamisesta

10 §. Koska leimaverolaissa ei ole säännöstä siitä, millä määrällä on varustettava arvo-osuusrekisterin pitämiseen oikeuttava toimilupapäätös, ehdotetaan pykälän päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa koskevaan nimikkeeseen liitettäväksi uusi 10 kohta, jonka mukaan kysymyksessä oleva leimavero olisi 30 000 markkaa. Leimavero koskee vain rekisterin pitämiseen oikeuttavaa toimilupaa, joten sitä ei peritä esimerkiksi toimiupaa laajennettaessa tai luvan ehtoja muuten muutettaessa.

2. Tarkemmat säännökset

Samanaikaisesti kun esitetään vahvistettavaksi eduskunnan vastaus nyt annettuun hallituksen esitykseen, on tarkoitus antaa asetus, josta on otettu alustava luonnos tämän esityksen liitteeksi. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset arvo-osuusyhdistyksen säännöistä ja sen toiminnasta sekä arvo-osuusrekisterin velvollisuudesta suorittaa kirjauksia järjestelmän käyttöönottovaiheessa.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti ja niin pian kuin mahdollista.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Seuraavat, 17 päivänä toukokuuta 1991 annetut lait tulevat voimaan 1 päivänä elokuuta 1991:

- 1) laki arvo-osuusjärjestelmästä (/91);
- 2) laki arvo-osuustileistä (/91);
- 3) laki määräajasta velkomisasioissa sekä julkisesta haasteesta velkojille annetun asetuksen 19 §:n muuttamisesta (/91);
- 4) laki ulosottolain muuttamisesta (/91);
- 5) laki rahan, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain muuttamisesta (/91);
- 6) laki lahjanlupauslain muuttamisesta (/91);
- 7) laki osakeyhtiölain muuttamisesta (/91);
- 8) laki yrityskiinnityslain muuttamisesta (/91);
- 9) laki sijoitusrahastolain muuttamisesta (/91);
- 10) laki ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 8 §:n muuttamisesta (/91);
- 11) laki ulkomaalaisten oikeudesta omistaa suomalaisen luottolaitoksen osakkeita ja harjoittaa pankkitoimintaa Suomessa annetun lain 3 a §:n muuttamisesta (/91);
- 12) laki vakuutusyhtiölain 3 a luvun 5 §:n muuttamisesta (/91);
- 13) laki kaupparekisterilain 18 §:n muuttamisesta (/91); sekä
- 14) laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (/91).

2 §

Valtiovarainministeriö voi arvo-osuusjärjestelmän käyttöön ottamisen valmistelua varten perustetun yhteisön hakemuksesta määrätä sen hoitamaan arvo-osuusyhdistykselle lain mukaan kuuluvat tehtävät väliaikaisena hoitokuntana, kunnes yhdistys on perustettu 3 §:n 4

momentin mukaisesti. Määräys voidaan antaa ennen 1 §:ssä mainittua voimaantulopäivää.

Hoitokunnan tehtävänä on erityisesti:

1) laatia arvo-osuusyhdistyksen säännöt ja hankkia niille valtiovarainministeriön vahvistus;

2) antaa arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu lausunto toimilupa-asioissa; sekä

3) huolehtia arvo-osuusyhdistykselle kuuluvista mainitun lain 15 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä, siltä osin kuin se on tarpeellista ennen yhdistyksen perustamista.

Hoitokunnan hoitaessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviään siihen sovelletaan mitä arvo-osuusyhdistyksen toiminnasta ja valvonnasta säädetään.

Valtiovarainministeriö voi peruuttaa hoitokuntamääräyksen, jos hoitokunnaksi määrätty yhteisö laiminlyö sille tämän lain mukaan kuuluvia tehtäviä.

3 §

Arvo-osuusyhdistys perustetaan muuttamalla hoitokunta arvo-osuusjärjestelmässä annetussa laissa tarkoitetuksi yhdistykseksi 2 – 4 momentin säännösten mukaisesti.

Hoitokunta kutsuu yhdistyksen sääntöjen mukaisesti valitut valtuutetut koolle saatuaan siihen valtiovarainministeriöltä luvan. Lupa, jossa on asetettava määräaika valtuutettujen koolle kutsumiselle, on annettava, kun yhdistyksen ja osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan osuuskuntalain mukaiset säännöt on vahvistettu ja arvo-osuusjärjestelmän toiminnan aloittamiseksi riittävä määrä arvo-osuusrekistereitä voi aloittaa toimintansa.

Valtuutetut valitsevat hallituksen jäsenet, tekevät arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua esityksen sekä päättävät arvo-osuusyhdistyksen perustamisesta.

Arvo-osuusyhdistys katsotaan perustetuksi, hoitokunnaksi määrätty yhteisö lakkaa olemas-

ta ja hoitokunnaksi määrätyn yhteisön velvoitteet ja oikeudet siirtyvät arvo-osuusyhdistykselle, kun 3 momentissa mainitut päätökset on tehty.

4 §

Kirjauksia arvo-osuusjärjestelmään ei saa tehdä ennen kuin

- 1) arvo-osuusyhdistys on perustettu;
- 2) kirjauksiin liittyvää järjestelmää koskevat arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 15 §:ssä tarkoitettut ohjeet ja määräykset on vahvistettu;
- 3) oikaisulautakunta on hyväksynyt itselleen työjärjestyksen;
- 4) järjestelmään, jossa kirjaukset tehdään, on liitetty sen toimivuuden kannalta riittävä määrä arvo-osuusrekistereitä; sekä
- 5) kirjauksiin liittyvien tietojärjestelmien valvonta on toiminnassa.

Omistajaluetteloon ei saa tehdä kirjauksia, ennen kuin on vahvistettu osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan säännöt, joita arvo-osuusjärjestelmästä ja arvo-osuustileistä annettujen lakien mukainen toiminta edellyttää.

5 §

Arvo-osuustileistä annetun lain 16 §:ssä tar-

koitetulle kaupintatilille saadaan kirjata myytäväksi annettu arvo-osuus vasta kun sitä koskeva kauppa on tehty.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan kunnes on annettu tarkemmat säännökset tällaisen tilin käyttämisestä.

6 §

Jos arvo-osuusjärjestelmään liitettävään arvopaperiin kohdistuu arvo-osuustileistä annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeus, rajoitus tai toimenpide, liittäminen järjestelmään ei vaikuta oikeuden, rajoituksen tai toimenpiteen sisältöön.

Jos arvo-osuusjärjestelmään liitettävään arvopaperiin kohdistuu yleispanttaus, saadaan arvo-osuustileistä annetun lain 6 §:n 2 momentin estämättä saatavan määrä ja peruste korvata merkinnällä yleispanttauksesta. Tällainen merkintä on kolmen vuoden kuluessa sen tekemisestä korvattava mainitun lainkohdan edellyttämällä merkinnällä.

7 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

2.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään arvo-osuusjärjestelmästä _____ päivänä _____
15 §:ään uudet 2—4 momentit seuraavasti: kuuta 199 annetun lain (/)

15 §

Arvo-osuusyhdistyksen on hoidettava 1 momentissa mainitut tehtävänsä huolellisesti ja arvo-osuusjärjestelmän luotettavan ja tarkoituksenmukaisen toiminnan turvaavalla tavalla.

Arvo-osuusyhdistyksen jäsenen on annettava yhdistykselle sen 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi tarvitsemat yksilöidyt tiedot.

Jos arvo-osuusyhdistys havaitsee jäsenen toiminnan rikkovan arvo-osuusjärjestelmästä annettuja säännöksiä taikka niiden nojalla annettuja määräyksiä tai ohjeita, yhdistyksen on ilmoitettava siitä pankkitarkastusvirastolle, jollei jäsen yhdistyksen kehotuksesta oikaise toimintaansa tai asiantila muutoin korjaannu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki**pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 ja 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pankkitarkastusvirastosta 28 joulukuuta 1990 annetun lain (1273/90) 1 §:n 1 momentti ja 15 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Talletuspankkien ja niiden vakuusrahastojen, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, rahastoyhtiöiden, arvopaperinvälitysliikkeiden, arvopaperipörsien, arvopaperimarkkinalain (495/89) 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua sopimusmarkkinatoimintaa tai muuta julkista kaupankäyntiä arvopaperilla harjoittavien arvopaperinvälittäjien yhteisöiden, optioyhteisöjen, johdannaismarkkinoilla toimivien välittäjien ja markkinatakaajien, meklareiden, ulkomaisten luottolaitosten edustustojen ja sivukonttorien, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja toimiluvan saaneiden arvo-osuusrekisterien pitäjien toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

15 §

Ulkomaisten luottolaitoksen edustuston ja sivukonttorin, arvopaperinvälitysliikkeen, arvopaperipörssin ja arvopaperimarkkinalain 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua arvopaperinvälittäjien yhteisön, optioyhteisön, välittäjän, meklarin, markkinatakaajan, arvo-osuusyhdistyksen, osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan ja arvo-osuusrekisterin pitäjän valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on asianomaisen aiheuttaman valvontatyön laajuus. Meklarin aiheuttama valvontatyö otetaan huomioon asianomaisen arvopaperinvälitysliikkeen, välittäjän tai markkinatakaajan valvontamaksua määrättäessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

4.

Laki**leimaverolain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 10 §:n Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa koskevaan nimikkeeseen, sellaisena kuin se on muutettuna 2 päivänä joulukuuta 1988 ja 28 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla (1021/88 ja 1333/90), uusi 10 kohta seuraavasti:

10 §

Seuraavat toimituskirjat tai viranomaiselle esitettyyn asiakirjaan merkityt lupatodistukset, mikäli ne eivät ole leimaverosta vapaat, on 6 ja 8 §:ssä säädetyn leiman sijasta varustettava leimalla seuraavin määrin:

Päätös, pöytäkirjanote tai muu toimituskirja,
jolla myönnetään lupa tai oikeus:

10) arvo-osuusrekisterin pitämiseen 30 000 markkaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

Asetus

arvo-osuusjärjestelmästä ja arvo-osuustileistä

Oikeusministerin esittelystä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä päivänä kuuta 199 annettun lain (/91) 33 §:n ja arvo-osuustileistä samana päivänä annettun lain (/91) 43 §:n nojalla:

1 §

Valtiovarainministeriö tarkastaa, että arvo-osuusjärjestelmästä annettun lain (/) 12 §:ssä tarkoitetuista arvo-osuusyhdistyksen säännöistä käy ilmi yhdistyslain 8, 18 ja 36 §:ssä mainittujen seikkojen lisäksi:

1) yhdistyksen hallinnon ja päätöksenteon rakenne;

2) yhdistykseen liittyvän ja siitä eroavan oikeudet ja velvollisuudet;

3) seuraamukset yhdistyksen sääntöjen, sen vahvistamien ohjeiden ja antamien määräysten rikkomisesta; sekä

4) eri arvopaperimarkkinaosapuolia edustavien jäsenten tasapuolinen mahdollisuus osallistua yhdistyksen hallintoon.

2 §

Arvo-osuusyhdistyksen on ennen arvo-osuusjärjestelmästä annettun lain 15 §:ssä tarkoitettujen ohjeiden vahvistamista pyydettävä pankkitarkastusvirastolta lausunto siitä, ovatko ne riittävät arvo-osuusjärjestelmän luotettavan ja tarkoituksenmukaisen toiminnan sekä järjestelmän valvonnan kannalta.

3 §

Arvo-osuusjärjestelmästä annettun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu toimilupa voidaan myöntää koskemaan kaikkia tai tiettyjä arvo-osuuslajeja taikka muutoin arvo-osuusjärjestelmän toiminnan kannalta selvästi rajattavissa olevaa rekisterinpitöä. Vastaavasti

toimilupa voidaan myös peruuttaa kokonaan tai osittain.

4 §

Sen lisäksi, mitä muualla säädetään pankkitarkastusviraston oikeuksista, arvo-osuusrekisterin ja osakekeskusrekisterin arvo-osuusjärjestelmää koskevat automaattisen tietojenkäsittelyn järjestelmät on järjestettävä siten, että pankkitarkastusvirastolla on mahdollisuus jatkuvasti valvoa järjestelmän toimivuutta sekä aika ajoin tehtävin tarkastuksin arvo-osuusjärjestelmässä tehtyjen kirjausten teknistä oikeellisuutta.

5 §

Arvo-osuusrekisterin pitäjä on toimilupansa rajoissa velvollinen arvopaperin arvo-osuusjärjestelmään liittämisen yhteydessä avaamaan arvopaperinhaltijalle arvo-osuustilin pitämäänsä arvo-osuusrekisteriin sekä tekemään sille kirjaukset joko arvopaperinhaltijan tai tähän arvo-osuustileistä annettun lain (/) 11 §:n tarkoittamassa suhteessa olevan hakemuksesta taikka mainitun lain 12—14 §:ssä tarkoitetun hakijan hakemuksesta tai välittämään kirjausta koskevan hakemuksen asiakirjoineen osakekeskusrekisteriä hoitavan osuuskunnan arvo-osuusrekisteriin.

6 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

